

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος
Εἰκὼν ἐκ τῆς Νέας Ἑλλάδος κατὰ νεωτάτην φωτογραφίαν

Ἡ ΕΠΤΑΠΥΛΟΣ ΘΗΒΗ¹

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Τὰς πληροφορίας ἡμῶν περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς πόλεως κατὰ τὸν ὄσον αἰῶνα δυνάμεθα μέχρι τινός ν' ἀντλήσωμεν μόνον ἐκ τῶν τραγικῶν ποιητῶν. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης δὲν μᾶς χρησιμεύουν διόλου, προκειμένου νὰ λάβωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ποιητῶν γνωρίζομεν πόσον ὀλίγα ἔχομεν νὰ περιμένωμεν. Τὸ πολὺ δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς τὰς φανταστικὰς αὐτῶν περιγραφὰς περὶ τῆς παναρχαίας Καδμείας κατ' ἀνάγκην ὑπολαμβάνουσι ἐντυπώσεις σύγχρονοι, ἐξ ὧν θὰ κατηρτίζετο εὐκόλως ἀκριβῆς τις εἰκὼν τῆς τοπογραφίας τῆς πόλεως. Καὶ πραγματικῶς ἐπιστεύθη τοῦτο. Ἦδη τὸ 1841 ὁ πρῶτος μετὰ 17 αἰῶνας ἀπὸ τοῦ τελευταίου περιηγητοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐπισκεφθεὶς χάριν διασαφήσεως τῶν κατ' αὐτὴν ἀρχαιολογικῶν ζητημάτων τὰς Θήβας γνωστὸς εἰς πάντα Ἕλληνα Οὐλερίχος, ἐχάραξε τὸν χάρτην αὐτῆς κατὰ τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῶν τραγικῶν τοῦ ὄσου αἰῶνος ἔλαβεν. Αἱ Θῆβαι, ἡ ἱστορικὴ πόλις, δὲν ἠδύνατο νὰ περιέχωνται ἢ ἐν τῷ μεταξύ τῶν δύο « ποταμῶν » χώρῳ, τῆς Δίρκης δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἰσμηνοῦ. Ἡ Καδμεία ἐπομένως, ἡ ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν τού-

των, δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ἢ μικρόν τι μέρος καὶ δὴ τὸ ὑψηλότερον τῆς σημερινῆς πόλεως. Διὰ τὰς Θήβας δὲ ταύτας εὐρίσκετο καὶ θέσις ἰκανή, ἂν καὶ ὑπὲρ τὸ δέον στενοχωρημένα, πρὸς παραδοχὴν τῶν ἑπτὰ πυλῶν. αἰτινες ἄπαξ εἶχον καταστήσει ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἄρθρον πίστεως διὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ νέους Θηβαιολόγους. Φυσικὰ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως πρὸς τὸ βόρειον μέρος κατήρχετο ἰκανῶς εἰς τὴν πεδιάδα καὶ περιέκλειε μέρος αὐτῆς, διότι ἄλλως οὔτε διὰ τὰς πύλας οὔτε διὰ τὴν πόλιν θὰ ὑπῆρχε χώρος ἀρκετός. Ἄλλη τις ἀπόπειρα (τοῦ Φορξάμμερ) ἐχάρασσε τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἐκ νότου πολὺ ἔξω τῆς Καδμείας, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἐπόμενον ἦτο νὰ μὴ εὖρη καμμίαν ἠχώ, διότι αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἀποκλείει πᾶσαν τοιαύτην ἐπέκτασιν καὶ σαφεῖς μαρτυρίαι ἐτι ἀρχαίαι (τοῦ Ἀρριανοῦ ἀντιγράφοντος τὸν Πτολεμαῖον στρατηγὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου). Τέλος ἀργὰ μόλις, τὸ 1885 καὶ 1888, ὁ Γερμανὸς Ἐρνέστος Φαβρίκιος ἐξετάσας ἐπὶ τόπου τὸ ζήτημα ἐξέφρασε γνώμην ἰκανῶς διάφορον τῆς τοῦ Οὐλερίχου, περικλείσας εἰς τὸν περίβολον τῆς πόλεως μέγαν πρὸς δυσμὰς τῆς Δίρκης χώρον. Ὁ Φαβρίκιος εὕρηκεν ἐκεῖ ἀναμφίλεκτα τὰ ἔχνη τοῦ ἀρχαίου περιβόλου, τοιαῦτα δὲ τεκμήρια εἶνε πάντοτε ἀνώτερα τῶν ἐν λόγοις καὶ μαρτυρίαις ποιητῶν παρεχόμενα. Μόνον πρὸς ἀνατολὰς δὲν ἐπίστευσε καὶ αὐτὸς ὅτι πέραν τοῦ ἀριστεροῦ ὄχθου τοῦ Ἰσμηνοῦ ἐξετείνετο ἡ πόλις, πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν δὲ μόνον τῆς Δίρκης ἐξέτεινε τὸν περίβολον αὐτῆς ὅσον ἀπῆτει ἢ πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ προέκτασις. Τὸ σπουδαῖον ὅμως τώρα ἦτο ὅτι ὁ Φαβρίκιος ἀπεδείκνυε μάρτυρά τινα ἀρχαίων, γράψαντα κατὰ τὸν 1ον πιθανῶς πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἔμμετρον περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος, Διονύσιον τὸν Κολοφώντος, πληρέστατα δίκαιον ἔχοντα, ὅταν ἀπέδιδεν εἰς τὸν περίβολον τῶν Θηβῶν μῆκος 43 σταδίων. Τὸ ἀρχαῖον ἐλληνικὸν στάδιον (ὄχι τὸ ἐπὶ Ῥωμαίων) ἰσοδυναμεῖ πρὸς 165 μέτρα, 43 λοιπὸν στάδια εἶνε 7095 μέτρα καὶ τὴν σχεδὸν ἀκριβῶς (6800 μ.) εἶνε ἡ ἔκτασις τοῦ ὑπὸ τοῦ Φαβρίκιου χαραχθέντος περιβόλου (ἡ μικρὰ διαφορὰ δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς τὰς γωνιοειδεῖς τοῦ τεῖχους καμπάς). Ἐννοεῖται ὅτι τώρα πλέον αἱ ἑπτὰ πύλαι τοῦ ἔδους τῆς Θήβης εὕρισκον καὶ παραεῦρισκον τὴν θέσιν τῶν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν. Ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Εὐριπίδης μὲ τὴν ἀπαράχρατον τῶν πίστιν πρὸς τὸν καθολικὸν τοῦτον ἀριθμὸν ἐλάμβανον τοιοῦτοτρόπως πλήρες τὸ δίκαιόν των. Καὶ ὁ Παυσανίας δὲ ὁμοίως, ὅστις ὡς εὐσεβὴς ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου ἐπίστευεν ἐπίστευε ὅ,τι ἐβλεπε καὶ ὅ,τι πολὺ συχνὰ ἴσως διόλου δὲν ἐβλεπε καὶ ὅστις μᾶς βεβαιώνει ὅτι 160 ἔτη μετὰ Χριστὸν εἶδε τὰς ἑπτὰ πύλας, τὰς ὁποίας καὶ μετὰ τὸ ὄνομά των ὀνομάζει, ἂν καὶ ἐν ἀληθείᾳ εἰς τὴν περιήγησίν του διὰ τῆς πόλεως μόνον τρεῖς φαίνεται ὅτι εἶδε καὶ διῆλθεν.

Ἀλλὰ κατὰ τοῦ Φαβρίκιου ἐξανέστη δεινὸς μαχητῆς, ὁ κριτικώτατος ἄμα καὶ πολυμαθέστατος καὶ ὀξυνοῦστατος Βιλαμόβιτς, ὅστις μετὰ τὸ θαυμάσιον αὐτοῦ ὕψος καὶ μετὰ τὴν πλήρη πνεύματος εἰ-

¹ Ἴδε σελ. 374.